
Будак В.Д., Пехота О.М., МДПІ

Завдання кафедри педагогічних технологій в умовах ступеневої системи педагогічної освіти

Сучасна парадигма педагогічної освіти зумовлена докорінними змінами у виробництві, науці, техніці, інформаційній технології, інших сферах громадського життя.

Сучасний розвиток суспільства потребує реформування системи педагогічної освіти – підготовки педагога, який орієнтований на розвиток особистості дитини і саморозвиток, здатний працювати творчо в закладах освіти різного типу. В ринкових умовах наявна система педагогічної освіти не є гнучкою, вона не задовольняє і самого вчителя у виборі життєвого шляху та у професійному самовизначенні. Виникла потреба переосмислити функціонування педагогічної освіти, визначити нові підходи до її організації.

Нові підходи до змісту та організації підготовки вчителя ґрунтуються на положеннях Конституції України, Закону України "Про освіту", державних нормативних документів та цільової комплексної програми "Вчитель".

Педагогічну освіту слід розглядати як важливу ланку духовного і професійного формування особистості педагога. Її мета – підготовка педагога, здатного забезпечувати різнобічний розвиток людини як особистості і найвищої цінності суспільства, а також безперервний власний саморозвиток педагога.

Необхідно окреслити контури нової національної моделі педагогічної освіти України:

Відповідність суспільним потребам, що змінюються. Розробка наукової методології визначення потреб країни та регіонів у фахівцях; оптимізація мережі навчальних закладів; наближення центрів підготовки спеціалістів до місць їх переважного використання; приведення контингентів студентів різних спеціальностей у відповідність з потребами суспільства і громадян; гнучке реагування вузів на зміни потреб у спеціалістах того чи іншого профілю.

Перехід від жорстких, уніфікованих схем до різноманітності форм власності (державна, приватна), джерел фінансування навчання і наукових досліджень, організаційних структур.

Багатоваріантність навчально-методичної роботи: самостійне визначення

вузами форм і методів навчального процесу, впровадження прогресивних освітніх технологій і різних форм контролю знань студентів, використання прискореного навчання за індивідуальними навчальними планами.

Демократизація керівництва педагогічною освітою: розширення прав і повноважень вищих навчальних закладів у плануванні та організації навчального процесу, наукової та методичної роботи, в удосконаленні структури вузу, розробці правил і проведенні прийому студентів, вирішенні кадрових питань, організації виробничої й комерційної діяльності, здійсненні міжнародного співробітництва.

Єдність системи педагогічної освіти. Поєднання демократизації управління з єдиними державними вимогами до змісту і якості освіти, розробка, затвердження і впровадження єдиних державних освітніх стандартів, використання механізму акредитації як найважливішого інструменту забезпечення відповідності діяльності вузів державним вимогам, розробка й неухильне дотримання єдиних критеріїв оцінки діяльності навчальних закладів і визначення їх статусу.

Інтеграція освіти й науки, активізація діяльності наукових підрозділів вузів, співробітництво навчальних закладів з науково-дослідними установами, створення спільних творчих колективів, навчально-наукових підрозділів подвійного підпорядкування.

Удосконалення формування контингенту студентів. Пошук, підтримка і стимулювання розвитку обдарованих дітей і підлітків, удосконалення функціонування системи учнівських олімпіад, Малої Академії Наук; диференційоване навчання найбільш обдарованих студентів; удосконалення механізму цільового прийому, особливо на дефіцитні спеціальності, і системи підготовки спеціалістів за договорами.

Подальша інтеграція української педагогічної освіти та науки в європейський і світовий освітній та науковий простір, активна участь у формуванні єдиного наукового простору країн СНД, співробітництво з міжнародними, регіональними та національними освітніми фондами з метою творчого запозичення кращого закордонного досвіду, налагодження взаємовигідних творчих зв'язків із закордонними партнерами, залучення закордонних інвесторів для участі у розвитку вищої школи й науки в Україні.

На відміну від діючої ступенева система педагогічної освіти має ряд переваг: дає можливість студентові вибирати посильний ступінь освіти,

---

змінювати обраний шлях, не втрачаючи досягнутого результату; порівняно короткий термін навчання на кожному ступені створює близьку мету і психологічно полегшує хід навчання. Важливо також, що кожний ступінь педагогічної освіти має завершальний характер. Необхідність проходження атестації при переході до наступного ступеня посилює мотивацію пізнавальної діяльності студентів і сприяє вдосконаленню навчального процесу.

Багатоступенева система підготовки педагогічних кадрів є новим етапом розвитку системи педагогічної освіти. Вона варіативна, більш гнучка й гуманна; краще відповідає інтересам як розвитку суспільства, так і інтересам майбутнього вчителя.

До числа проблем загальнопедагогічної підготовки студента педвузу відносяться такі: перегляд загальних вимог до неї з позиції моделі сучасного спеціаліста та ступеневості освіти; проектування структури базової педагогічної освіти; визначення логіки теоретико-практичних компонентів; конструювання методичного забезпечення в межах продуктивних технологій вищої школи; гармонійне та доцільне співвідношення теоретичної та практичної підготовки. На жаль, важливі світоглядні педагогічні поняття, ключові теми і категорії сьогодні не стільки досягаються і засвоюються студентом, скільки заучуються у вигляді схем для відтворення на екзамені. Це, в свою чергу, ніяк не впливає на його життєві та професійні орієнтири й ціннісні установки.

На сьогоднішній день номенклатура педагогічних дисциплін не має чіткої логіки, їх зміст не віддзеркалює сучасного стану теоретичних досліджень в галузі педагогіки та освіти. Введення нових понять ("педагогічні системи", "освітні технології" і т.ін.) вимагає серйозного обговорення і визначення шляхів їх введення в понятійно-термінологічний апарат при викладанні дисциплін педагогічного циклу. Удосконалюючи зміст загальнопедагогічної підготовки, важко обраховувати особистісно-орієнтовану направленість навчання, сприяти становленню суб'єкт-суб'єктних відношень між студентом і викладачем в освітньому процесі педагогічного вузу.

В зв'язку з цим, на IV курсі необхідно введення дисципліни "Педагогічні теорії, системи та технології", яка є логічним продовженням курсу "Основи педагогічної майстерності". Акцент повинен бути зроблений на оволодіння студентом технологіями управління навчально-виховним процесом у школі і вузі, організацію форм навчання і виховання, відповідних школі, що

розвивається. Курс повинен бути практично і особистісно орієнтованим в змістовому і технологічному відношенні; наповнений тренінгами, самопізнанням і самооцінкою, співробітництвом і співтворчістю студентів і викладачів, знайомством з передовим педагогічним досвідом, елементами проектування педагогічних технологій і т.д. Вивчивши курс, студенти зможуть усвідомлено вибирати моделі професійної поведінки і реалізації різних педагогічних систем, механізм їх впровадження. Різноманітність технологій, що вивчаються студентом, створює умови для розвитку гнучкості професійного мислення вчителя. Особливу увагу слід приділити особистісно орієнтованим технологіям, які забезпечують активну суб'єктну позицію учня в навчально-виховному процесі школи. У курсі повинні бути представлені як вітчизняні, так і закордонні освітні технології: організація роботи в малих групах, використання проблемного підходу, ігрової діяльності, діалогових і дискусійних форм навчання, новими інформаційними технологіями та т.ін. Вивчення теорії студентом повинно гармонійно поєднуватися з можливістю знайомства з впровадженням конкретної технології в навчально-виховних закладах міста та області, де розташований педінститут. Динаміка професійного розвитку студента лежить в межах – від "технологічної освіченості до технологічної культури вчителя".

Цього можна досягти шляхом включення до змісту і методів педагогічної підготовки системи понять і концепцій, що спрямовують студента на: оволодіння професією на рівні педмайстерності; знайомство і набуття першого досвіду роботи по сучасних педагогічних технологіях.

Одним із шляхів реалізації цього в межах державної програми "Вчитель" є організація в педагогічному вузі кафедри основ педагогічної майстерності і педагогічних технологій. Вихідними концептуальними положеннями при створенні кафедри стали:

Розуміння педагогічної майстерності як комплексу властивостей особистості вчителя, що забезпечують високий рівень самоорганізації його професійної діяльності.

Необхідність знайомства майбутнього вчителя з широким спектром освітніх технологій, що застосовуються в навчально-виховному процесі школи.

Раціональне використання особистого потенціалу, індивідуальності вчителя в процесі педагогічної взаємодії.

Іншими словами, педагогічну майстерність можна розглядати як вияв

свого “Я” у професії, як самореалізацію вчителя у педагогічній діяльності на основі використання особистісно-допустимих освітніх технологій: навчання, виховання, розвитку дитини та управління сучасним шкільним закладом.

Таким чином, головною метою роботи кафедри педмайстерності та педагогічних технологій є створення умов, за яких кожний майбутній вчитель:

- знайомиться з можливостями сучасних педагогічних технологій;
- здійснює цілеспрямовану особистісно-професійну самодетермінацію і
- саморозвиток;
- при їх співвідношенні здатен усвідомлено регулювати ріст своєї педагогічної майстерності.

Рішенню цих завдань сприяє вивчення таких дисциплін, як: “Технології виховного процесу”, “Основи педагогічної майстерності”, “Індивідуальність вчителя: теорія та практика”, “Вступ до педагогічних досліджень” та інше.

Курс “Педагогічні теорії, системи та технології” знайомить майбутнього вчителя з історією питання, сучасними підходами до поняття “Педагогічна технологія”, їх класифікацією, умовами використання. На сучасному етапі пріоритетними напрямками удосконалення навчально-виховного процесу є розвиток індивідуальних форм навчання, впровадження інтегрованих курсів, розвиток інформаційної бази навчального процесу. Державна програма відродження освіти передбачає необхідність створення і впровадження нових прогресивних освітніх технологій: модульна система організації навчального процесу; рейтинговий контроль знань, адаптивна система навчання; діалоговий підхід до освіти; система розвиваючого навчання (Д.Ельконін-В.Давидов та ін.).